

## Rezime Izvještaja guvernera - septembar 2014

*Ažurirano: 21.11.2014. godine*

U Izvještaju guvernera za septembar 2014. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2014. godini i Smjernicama za ostvarivanje politike Centralne banke Crne Gore u 2014. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u septembru realizovane su u skladu sa planiranim obavezama utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2014. godinu.

Prema konačnim podacima Monstata, BDP Crne Gore je u 2013. godini ostvario rast od 3,3%, dok je u prvom i drugom kvartalu 2014. godine ostvaren rast od 1,5% odnosno 0,3% u odnosu na isti period 2013.

Cijene su u septembru 2014. godine, u odnosu na prethodni mjesec, porasle za 0,5%, dok je godišnja stopa inflacije u septembru iznosila -0,7%.

U prvih devet mjeseci u odnosu na isti period prethodne godine zabilježen je pad industrijske proizvodnje od 12,9%. Pad je ostvaren u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom od 24,9% i sektoru prerađivačke industrije od 3,7%, dok je rast proizvodnje ostvaren u sektoru vađenja ruda i kamena od 6,6%. Broj dolazaka i noćenja turista, u prvih devet mjeseci 2014. godine, veći je za 1,3% u odnosu na isti period 2013. godine. Prema podacima Monstata, u vazдушnom saobraćaju je broj prevezenih putnika na aerodromima, u prvih devet mjeseci 2014. godine u odnosu isti period prethodne godine, smanjen za 0,9%, a prevoz robe za povećan za 4,1%. U istom periodu povećan je prevoz putnika u željezničkom saobraćaju za 27,4%, a prevoz robe za 1,2%. Broj prevezenih putnika u drumskom saobraćaju u prvih devet mjeseci 2014. godine povećan je za 14,7% u odnosu na isti period prethodne godine.

U šumarstvu je u prvih devet mjeseci 2014. godine proizvedeno ukupno 191.289 m<sup>3</sup> šumskih sortimenata, što je na istom nivou iz uporednog perioda 2013. godine. Prema preliminarnim podacima Monstata, građevinarstvo je u prvih devet mjeseci 2014. godine zabilježilo pad od 5,4% u odnosu na isti period 2013. godine, mjereno efektivnim časovima rada.

Prosječan broj zaposlenih u septembru 2014. godine iznosio je 173.942 lica, što je za 2,6% manje u odnosu na prethodni mjesec, a za 1,5% više u odnosu na septembar 2013. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u septembru 2014. godine iznosio 31.584, što predstavlja rast od 1,4% u odnosu na prethodni mjesec, a rast od 2,2% u odnosu na septembar 2013. godine.

Na kraju septembra 2014. godine, od 61.312 pravnih lica i preduzetnika, njih 13.540 ili 22,1% je bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih pravnih lica i preduzetnika je manji za 1,7%. Ukupan dug po osnovu kojega je izvršeno blokiranje računa je na kraju septembra 2014. godine iznosio 474 miliona eura, i bio je za 2,5% viši nego na kraju avgusta.

Koncentracija duga na dan 30.09.2014. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih dužnika (0,07% ukupno evidentiranih dužnika) odnosilo 14,1% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 najvećih dužnika (0,4% ukupno evidentiranih dužnika) učestvovalo je sa 39,5% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Bilansna suma banaka je iznosila 3.112,2 miliona eura na kraju septembra 2014. godine i bila je za 0,4% manja u odnosu na prethodni mjesec. U strukturi aktive agregatnog bilansa banaka dominantno mjesto zauzimaju ukupni krediti koji su u odnosu na avgust 2014. godine manji za 0,4%, dok povećanje u odnosu na kraj 2013. godine iznosi 1,2%.

U strukturi pasive, dominantno učešće od 72,9% zauzimaju depoziti. Depoziti u bankama su u septembru 2014. godine iznosili 2.268 miliona eura, i viši su u odnosu na prethodni mjesec za 0,6%, dok su u odnosu na kraj 2013. godine viši za 8,1%. Od ukupnog iznosa depozita, na depozite privrede se odnosilo 633,5 miliona eura ili 27,9%, dok je sektor stanovništva učestvovao sa 1.300 miliona eura ili 57,3% u ukupnim depozitima. Ukupan kapital banaka na kraju septembra 2014. godine iznosio je 442 miliona eura, što je za 0,4% više nego u prethodnom mjesecu, odnosno za 11,1% više nego na kraju prethodne godine.

Kreditni koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja kamata/naknada) su u septembru iznosili 469,1 miliona eura i u odnosu na prethodni mjesec zabilježili su pad od 10,6%. Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja kamata/naknada) su na kraju septembra tekuće godine iznosili 400,2 miliona eura i činili su 16,4% ukupnih kredita. U odnosu na prethodni mjesec, nekvalitetni krediti banaka zabilježili su pad od 5,3%, dok su u odnosu na kraj prethodne godine niži za 5,4%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju septembra 2014. godine je iznosila 9,57%, što predstavlja rast od 0,26 p.p. na mjesečnom nivou, dok je u odnosu na kraj decembra 2013. godine zabilježila rast od 0,21 p.p. Prosječna ponderisana pasivna kamatna stopa je iznosila 1,96% na kraju septembra 2014. godine i bila je niža za 0,05 p.p. u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj 2013. godine ostvarila pad od 0,57 p.p.

Obavezna rezerva banaka je iznosila 211,5 miliona eura na kraju septembra 2014. godine, i bilježi rast od 3,3 miliona eura ili 1,6% na mjesečnom nivou, dok je u odnosu na kraj prethodne godine veća za 14,6 miliona eura ili 7,4%. U septembru dvije banke nijesu iskoristile mogućnost izdvajanja dijela obavezne rezerve u obliku državnih zapisa. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na račun Centralne banke u inostranstvu izdvojeno je 45,6%, u državnim zapisima 22,6%, a na račun obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 31,8%. Tokom septembra 2014. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu.

Prema preliminarnim podacima Agencije za nadzor osiguranja, bruto premija osiguranja je iznosila 6,1 milion eura u septembru 2014. godine. U njenoj strukturi i dalje dominiraju premije neživotnog osiguranja (82,9%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (17,1%).

U septembru 2014. godine na Montenegroberzi ostvaren je promet od 2,3 miliona eura kroz 490 transakcija. Ostvareni promet bio je 38,5% manji nego u prethodnom mjesecu. Tržišna kapitalizacija na dan 30.09.2014. godine je iznosila 3 milijarde eura, i na mjesečnom nivou bilježi pad od 2,3%. Berzanski indeks MONEX20, čija je vrijednost na kraju septembra 2014. godine bila 11.394,23 indeksnih poena, bila je viša u odnosu na kraj prethodnog mjeseca za 2,7%, dok je istovremeno indeks MONEXPIF iznosio 3.684,40 i zabilježio je rast od 25,9% na mjesečnom nivou.

Prema procjeni Ministarstva finansija, fiskalni deficit Crne Gore iznosio je 1,1 milion eura u septembru 2014. godine, dok je u septembru 2013. godine ostvaren deficit u iznosu od 1,9 miliona eura. Deficit budžeta, za devet mjeseci 2014. godine, iznosio je 23,3 miliona eura, odnosno 0,7% procijenjenog godišnjeg BDP-a za 2014. Izvorni prihodi budžeta Crne Gore iznosili su 117,8 miliona eura ili 3,5% procijenjenog godišnjeg BDP-a, što je u odnosu na plan za septembar niže za 3,2%. U odnosu na ostvarenje izvornih prihoda u septembru 2013. godine, ostvaren je rast od 0,6%. Izdaci budžeta iznosili su 118,9 miliona eura ili 3,5% procijenjenog godišnjeg BDP-a, što je za 6,7% više u odnosu na plan za septembar 2014. godine, a 0,1% niže u odnosu na ostvarenje izdataka u septembru 2013. godine. U septembru 2014. kapitalni budžet je iznosio 4,7 miliona eura.

Prema preliminarnim podacima, u periodu januar-septembar 2014. godine, deficit tekućeg računa bio je veći za 16,4% u odnosu na isti period 2013. godine i iznosio je 267,6 miliona eura. Povećanje spoljnotrgovinskog deficita, kao posljedica manjeg izvoza roba (za 10,3%), je faktor koji je u značajnoj mjeri uticao na povećanje deficita tekućeg računa, dok je ostvareni uvoz na približno istom nivou kao prethodne godine. Prema preliminarnim podacima, spoljnotrgovinski deficit je iznosio 1 milijardu eura i za 3,2% je veći nego u prethodnoj godini. Na računu usluga ostvaren je suficit u iznosu od 666,5 miliona eura ili 5,4% više nego u istom periodu 2013. godine, što je doprinijelo ublažavanju spoljnotrgovinskog deficita. U posmatranom periodu na podračunima primarnih i sekundarnih dohodaka ostvaren je suficit u iznosu od 93,7 miliona eura ili 29,9% manje nego u istom periodu prethodne godine, usljed povećanja odliva po osnovu isplaćenih dividendi i kompenzacija zaposlenih,

kao i transfera u inostranstvo. Prema preliminarnim podacima, u periodu januar-septembar 2014. godine neto priliv stranih direktnih investicija iznosio je 256,4 miliona eura, što je za 7% manje nego u istom periodu prethodne godine.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 99,86% u septembru.

U septembru su sprovedene značajne aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Zvanično je otvoren projekat Procjena potreba CBCG koji ECB realizuje u saradnji sa 10 nacionalnih banaka ESCB-a, uz podršku Delegacije EU u Crnoj Gori. Održan je i sastanak za utvrđivanje referentnih mjerila sa ekspertima nacionalnih centralnih banaka Eurosystema. U vezi revizije planiranih aktivnosti i rokova u Programu za pristupanje Crne Gore Evropskoj uniji u periodu 2014–2018. godine ostvareno je učešće na V sastanku Komisije za evropske integracije. Revidirana je i sa ekspertima Evropske komisije usaglašena finalna verzija nacrtu Pregovaračke pozicije za poglavlje 9 – Finansijske usluge. Ostvareno je učešće na radionici Priprema za reviziju Programa za pristupanje Crne Gore u EU 2014–2018, održanoj u Budvi, od 26. do 27. septembra 2014. godine.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu u zemlji.